

№ 32 (2022) С. 36–40

National Academy of Fine Arts and Architecture Collection of Scholarly Works «Ukrainian Academy of Art»

ISSN 2411–3034

Website: <http://naoma-science.kiev.ua/>

УДК 7.038:711.4

ORCID ID: 0000-0002-3921-0131

ORCID ID: 0000-0002-3295-6280

ORCID ID: 0000-0003-1710-9099

ORCID ID: 0000-0002-9215-4773

DOI: <https://doi.org/10.32782/2411-3034-2022-32-4>

Сергій Симонов

кандидат технічних наук, доцент,
завідувач кафедри «Архітектура»

Приазовського державного технічного університету
arhsimonov1@gmail.com

Юрій Сергієнко

кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри «Архітектура»

Приазовського державного технічного університету
y_v_sergienko@ukr.net

Тетяна Годун

старший викладач кафедри «Архітектура»

Приазовського державного технічного університету
godun_t_m@pstu.edu

Анна Пузачова

аспірантка кафедри «Архітектура»

Приазовського державного технічного університету
puzacheva_a_s@pstu.edu

ВУЛИЧНЕ МИСТЕЦТВО ЯК ПРИКРАСА ФАСАДІВ ТА СТІН БУДИНКІВ У СІВЕРСЬКОДОНЕЦЬКУ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Анотація. У статті проаналізовано особливості стану довоєнного розвитку вуличного мистецтва в сучасних містах України на прикладі Сіверськодонецька як обласного центру Луганської області. Відзначено, що сучасні індустріальні міста Донбасу – це часто монотонні і безликі за архітектурною забудовою, з технічно застарілими будівельними конструкціями будівель, із погано спланованою і структурованою територією, з нарастаючими соціальними проблемами жителів. Розглянуто, що завдання містобудівників і архітекторів – створити жителям спальних районів комфортні умови для проживання, перетворивши ці убогі райони в привабливу частину міста. Проаналізовано передвоєнну ситуацію з вуличним мистецтвом у Сіверськодонецьку. Розглянуто стрітарт у Сіверськодонецьку, його аналіз і рекомендації для розвитку вуличного мистецтва в місті. Уважається, що в регіоні, де йдуть бойові дії, просто необхідно приділяти увагу стрітарту, який міг би не лише значно прикрасити зовнішній вигляд міста, а й відволікати мешканців міста, серед яких значна кількість переміщених осіб, від негативних думок. З урахуванням того, що в місто після війни повертатимуться його жителі, серед яких буде молодь, у ньому просто необхідно буде приділяти більшу увагу молодіжній субкультурі і стрітарту як однієї із цих субкультур. Відзначено розуміння

проблеми стрітарту як однієї з найяскравіших молодіжних субкультур є одним із найважливіших завдань у сучасному місті, тому прикраса стрітартот житлових будинків сучасних міст і, як наслідок, формування рекомендацій щодо вирішення цієї проблеми – актуальне завдання сьогодення. **Ключові слова:** стрітарт, графіті, міське середовище, вуличне мистецтво, публікарт, артпрактики, сучасне мистецтво.

STREET ART AS A DECORATION OF THE FACADES AND WALLS OF BUILDINGS IN SIVERSKODONETSK: PROBLEMS AND PERSPECTIVES

Serhiy Simonov, Yuriy Sergienko, Tatyana Godyn, Anna Pyzachova

Abstract. The article highlights the problem of the prewar development of street art in modern cities of Ukraine using the example of Severskodonetsk as the regional center of Luhansk region. The research notes that modern industrial cities of Donbas are often monotonous and faceless in terms of architectural construction involving technologically outdated building structures, poorly planned and weakly structured territory, and growing social problems of residents. It is considered that the task of urban planners and architects is to create comfortable living conditions for dwellers of residential areas, turning these poor areas into attractive parts of the city. The prewar situation with street art in Severskodonetsk is analyzed. Street art in Severskodonetsk, its analysis, and recommendations for the development of street art in the city are examined. It is believed that in the war-zone region, it is necessary to pay attention to street art, which could not only significantly beautify the city's appearance but also distract its residents, including many refugees, from negative thoughts. Taking into account the fact that after the war, its inhabitants will return to the city, including young people, it will be essential to pay more attention to the youth subculture and street art as one of these subcultures. It is noted that insight into the problem of street art as one of the brightest youth subcultures is one of the most important tasks in the modern city, so decorating street houses of modern cities and, hence, forming recommendations to solve this problem is a critical task today.

Key words: street art, graffiti, middle-class, high-school art, public art; art practice.

Постановка проблеми. Колір відіграє дуже важливу роль у сприйнятті людиною міського середовища. Для більшості міст пострадянського простору характерна типова забудова житлових кварталів, більшу частину архітектури міст становлять так звані «хрущовки». Для індустріальних міст Донбасу характерна створена індустріальними методами монохромна архітектура, що зумовлює сірість фасадів житлових будинків, які з часом занепадають, а зараз переважна більшість їх зруйнована внаслідок воєнних дій. Сучасні індустріальні міста Донбасу – це монотонні і безликі забудови з технічно застарілими будівельними конструкціями будівель, із погано спланованою і структурованою територією, з наростаючими соціальними проблемами жителів. Післявоєнне завдання містобудівників і архітекторів – створити жителям спальних районів комфортні умови для проживання, перетворивши ці убогі райони на привабливу частину міста. Незважаючи на те що Сіверськонецьк – відносно молоде місто, оскільки основна його забудова велася у 1960–1980 рр., він мав ті ж самі проблеми, що й інші міста Донбасу та більшість міст України, де переважно для фарбування фасадів будинків застосовують асфальтосірий, темно-сірий і синьо-сірий кольори й такого ж кольору утеплювачі

для утеплення квартир. У результаті й без того непоказні фасади з часом старіють, стають непривітними, мають похмурий вигляд. Безликі споруди, розташовані як у центрі, так і на периферії міста, були плацдармом для зародження нового мистецтва – стрітарту. Стіни і дахи перетворювалися на полотно для молодих художників, спраглих поділитися своєю думкою, змусити задуматися глядача про актуальне або вічне. Артроботи вуличних художників допомагали надати чарівність непоказним багатоповерхівкам і зробити їх об'єктом естетичного захоплення. Усе частіше можна було побачити малюнки вуличних художників на торцях будинків, виконані на замовлення адміністрації. Зазначимо, що все це було до війни, але ми маємо надію, що розвиток цього мистецтва засяє більш яскравими кольорами після декупації міста та закінчення воєнних дій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Перед тим як розглядати прикраси фасадів та стін будинків стрітартот, для початку дамо визначення поняттю «стрітарт». Стрітарт (англ. Street art – вуличне мистецтво) – образотворче мистецтво, відмінною рисою якого є яскраво виражений урбаністичний стиль. Сучасний стрітарт є новітнім різновидом монументального мистецтва, побудованим на новітніх естетичних засадах. Водночас у дослі-

дженні стрітарту слід розрізняти стрітарт як один із різновидів практики сучасного монументального мистецтва і теоретичні проблеми стрітарту як монументального мистецтва, оскільки значна кількість населення сприймає стрітарт лише як прояв вандалізму і не вбачає в ньому естетичного складника. Стрітарт спадкоємно виріс із монументального мистецтва попередніх періодів зі своїми усталеними традиціями [1, с. 74].

На думку сучасних митців, мураларт бере свій початок від палеолітичних наскельних малюнків, коли виникає асоціативне й образне мислення людини. Фрески Давньої Греції та Риму, релігійні образи в роботах Тиціана та Рафаеля є яскравим зразком настінного живопису, який завжди посідав чільне місце в історії світового мистецтва. У пізніші часи становлення муралізму як окремого мистецького руху відбулося під час мексиканської революції у 1917–1920 рр. Художники-бунтівники, такі як Дієго Ривера, Давид Альфаро Сикейрос, творили монументальні панно на стінах. Вони виражали соціальний характер протесту, руйнуючи усталені рамки та стереотипи. Їх можемо вважати основоположниками поняття «муралізм» (з іспанської перекладається як «стіна») [2, с. 242].

Формально в рамках міського простору стрітарт можна розділити на два види: санкціонований, тобто схвалений міською владою (найчастіше у цьому разі ними ж ініційований), і несанкціонований, тобто намальований без офіційного дозволу. Несанкціонований стрітарт у більшості країн переслідується на законодавчому рівні: на художників накладається штраф, а іноді арешт. Роботи при цьому зафарбовують або стирають. Однак останнім часом державні структури стали підтримувати вуличних художників та їхні ініціативи: відкриття музеїв стрітарту, організацію фестивалів вуличного мистецтва і надання майданчиків для робіт. Одним із таких прикладів співпраці мерії та вуличних художників в Україні є Харків, де завдяки наявності декількох найбільших вищих навчальних закладів живе величезна кількість молоді з усієї України. Тут вуличне мистецтво активно розвивається за допомогою міської влади. У місті проводяться різні фестивалі, під час яких художникам виділяються стіни для малювання на певну тематику. Такі роботи можна побачити на вулиці Гоголя, де показані герої творів Миколи Васильовича, портрет Тараса Григоровича Шевченка, який з'явився до його ювілею, велике зображення

Юрія Гагаріна, який також був намальований до його ювілею. У 2013 р. в місті за активної підтримки мерії з'явилася серія графіті під назвою «Гордість Харкова». У рамках цієї акції на вулицях міста з'явилося п'ять муралів — композицій на всю ширину і висоту будівлі. Такий вид стрітарту в силу своєї трудомісткості просто неможливий без утручання міської влади. П'ять муралів — це п'ять портретів відомих особистостей Харкова: Л. Ландау, В. Гризодубової, К. Шульженко, П. Набойченко і Л. Бикова. Ця політкоректна тематика заслуговує на повагу і показує жителям їхніх найдостойніших краян [3, с. 86].

Останнє, коли стрітарт схвалений владою або виконаний на замовлення, називається паблікартом, хоча з технічного погляду «набір» засобів і прийомів вираження у паблікарту і стрітарту практично ідентичний, і той, і інший звертаються до розписів міських об'єктів, в акціях, скульптурі, використовує аерозолі, маркери, фарбу, підручні матеріали і т. д.; відмінність полягає у власне генезисі конкретного твору. На цьому ґрунті виникає певна диспропорція у співвідношенні «паблікарт — стрітарт», оскільки у останнього просто менше шансів стати звичним явищем і заслужити довіру глядачів: він частіше піддається знищенню й отримує менше освітлення в офіційних ЗМІ. Багато проєктів паблікарту, навпаки, «вбудовуються» в міській контекст, стають звичним елементом середовища, оскільки вони підтримуються і акцентуються.

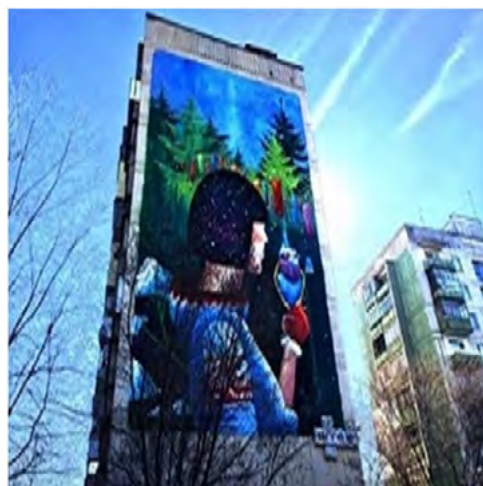
Мета статті — розглянути ситуацію з прикрасою фасадів та стін будинків вуличним мистецтвом у місті до війни.

Виклад основного матеріалу. Розглянемо, які види вуличного мистецтва були в Сіверськодонецьку. Наперед зазначимо, що переважна кількість вуличного мистецтва, яка була в місті, — це паблікарт, представлений у вигляді муралів. Це пов'язано з тим, що їх створення обумовлюється заздалегідь, у тому числі і з міською владою, на відміну від інших видів стрітарту, котрі знаходяться фактично в нелегальному становищі. Також зазначимо, що міська влада не бере ніякої участі у фінансуванні муралів, які створюються за рахунок грантів міжнародних донорів.

На ілюстраціях 7 та 8 ми можемо побачити, яким був довоєнний стан фасадів та стін вулиці «Проспект Гвардійський» як самої найдовшої вулиці Сіверськодонецька. Зазначимо, що такий вигляд мала більшість будинків у місті до війни.

Іл. 1. Ян Птушко. Туризм. 2017
(Світлина С. Симонова. 2021)

Іл. 2. Армен Григоров та Ілля Кудіненко.
Берегиня. 2016 (Світлина С. Симонова. 2021)

Іл. 3. Ян Птушко. Атом. 2017
(Світлина С. Симонова. 2021)

Іл. 4. Тарас Арм. Зупинимо насильство над
жінками. 2016 (Світлина С. Симонова. 2021)

Іл. 5. Ян Птушко. Квіти для міста. 2016
(Світлина С. Симонова. 2021)

Іл. 6. Віталій Гідеван. Сова. 2020
(Світлина С. Симонова. 2021)

Іл. 7. Довоєнний стан фасаду на проспекті Гвардійському (Світлина С. Симонова. 2021)

Іл. 8. Довоєнний стан стін на проспекті Гвардійському (Світлина С. Симонова. 2021)

Головні висновки і перспективи використання результатів дослідження. Як бачимо, вуличне мистецтво в Сіверськодонецьку було практично відсутнє, хоча велика частина будівель у місті не мала жодної архітектурної цінності. Ми вважаємо, що в регіоні, де зараз йдуть бойові дії, після їх закінчення просто необхідно приділяти увагу вуличному мистецтву, стрітарту зокрема, який міг би не лише значно прикрасити зовнішній вигляд міста, а й відволікти мешканців міста, які стали переміщеними особами, від негативних думок. З урахуванням того, що в місто після війни повертатимуться його жителі, серед яких буде молодь, у ньому просто необхідно буде приділяти більшу увагу молодіжній субкультурі і стрітарту як однієї з цих субкультур. Як показує життя і так стіни сірих та невиразних будівель покривалися рекламою наркотиків, хоча могли б заповню-

ватися малюнками місцевих талантів. Кольори будівель повинні викликати позитивні емоції й утворювати єдину колірну рівновагу, а не діяти розрізнено, викликаючи зневіру та депресію. Колір активно й багатопланово бере участь в нашому житті й чинить сильний вплив на свого глядача, тому необхідно грамотно його використовувати у своїй творчій діяльності для підвищення художньої цінності архітектурного вигляду міста у цілому й так само для підвищення фізичного та психічного здоров'я його мешканців. Таким чином, розуміння проблеми стрітарту як однієї з найяскравіших молодіжних субкультур є одним із найважливіших завдань у сучасному місті, тому прикраса стрітарту фасадів та стін житлових будинків сучасних міст і, як наслідок, формування рекомендацій щодо вирішення цієї проблеми – актуальне завдання сьогодення.

Список використаної літератури

1. Шило О.В. Монументальне мистецтво і стрітарт у сучасному міському просторі. *Науковий вісник будівництва ХНУБА*. 2016. № 2. С. 74–78.
2. Гаврилюк Б. Український мураларт у контексті світового мистецтва. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. 2018. № 37. С. 241–254.
3. Кальченко В.М., Слюнин К.А. Стритарт в современном Харькове. *Збірник наукових праць міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 3–4 квітня 2014 р.* URL: <https://eprints.kname.edu.ua/48739/>.

Referenses

1. Shylo O.V. (2016). Monumentalne mystetstvo i strit-art v suchasnomu miskomu prostori [Monumental art and street art in modern urban space]. *Naukovyy visnyk budivnytstva. HNUBA*. 2: 74–78. Druk. [in Ukrainian].
2. Havrilyuk B. (2018). Ukrainskyi mural-art u konteksti svitovoho mystetstva [Ukrainian mural art in the context of world art]. *Bulletin of the Lviv National Academy of Arts* 37, 241–254. Druk. [in Ukrainian].
3. Kalchenko V.M., Slyunin K.A. (2018). Stryt-art v sovremennom Kharkove [Street art in modern Kharkov]. *Collection of science works of the International science and practice conference, Kharkiv, 3–4 April, 2014*. Veb 2 april 2018. Retrieved from: <https://eprints.kname.edu.ua/48739/> [in Ukrainian].

Подано до редакції 27.11.22